

การประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่
ของศูนย์การศึกษาครอบครัวและศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ปวิณา โปธินาม
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
Email: pawina3405@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินด้านสภาวะแวดล้อม 2) ประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) ประเมินด้านกระบวนการ 4) ประเมินด้านผลผลิต 5) ประเมินด้านผลกระทบ 6) ประเมินด้านประสิทธิผล 7) ประเมินด้านความยั่งยืน 8) ประเมินด้านการถ่ายโอนความรู้ ของโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาครอบครัวและศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อเก็บรวบรวมความเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 351 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า โครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาครอบครัวและศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกแต่ละด้านพบว่า ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ และด้านประสิทธิผล ของครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความยั่งยืน ด้านการถ่ายโอนความรู้ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการประเมินด้านกระบวนการของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมต่อการจัดกิจกรรมโครงการของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านผลผลิตของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นักศึกษามีพฤติกรรมการอ่านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ และการส่งเสริมรักการอ่าน

Evaluation of the Promote a Love of Reading Programs in Mobile Public Library
of Non-Formal and Informal Education Centre, Kemmarat District,
Ubon Ratchathani Province.

Pawina Pothinam

Non-Formal and Informal Education Centre, Kemmarat District

Email: pawina3405@gmail.com

Abstract

The objective of this study were context evaluation, input evaluation, process evaluation, product evaluation, impact evaluation, effectiveness evaluation, sustainability evaluation and transportability evaluation, of the Promote a Love of Reading Programs in Mobile Public Library of Non-Formal and Informal Education Centre, Kemmarat District, Ubon Ratchathani Province. The researcher used a questionnaire from literature review for collecting 351 respondents. The statistical analysis are frequency, percentage, and standard deviation.

The research results were found that

The results of the evaluation of the Promote a Love of Reading Programs in Mobile Public Library of Non-Formal and Informal Education Centre, Kemmarat District, Ubon Ratchathani Province, consists of context evaluation, input evaluation, product evaluation, impact evaluation, effectiveness evaluation, the overall assessment results of the teachers and educational personnel, and service recipient were at a highest level. Part process evaluation, sustainability evaluation and transportability evaluation, the overall assessment results of the teachers and educational personnel, and service recipient were at a high level. Part student project assessment results the overall process was at a high level and opinions of participation in organizing student project activities were the overall at a high level. Part student project assessment results the overall productivity was at a high level, and the students had reading behavior at the highest level.

Keywords: Project Evaluation and Promote a Love of Reading

บทนำ

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเกินกว่าจะคาดการณ์ได้แน่นอนทั้งภาคเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม และวัฒนธรรม ล้วนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งมวล ซึ่งการจัดการศึกษาควรจัดให้เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศ สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย นอกจากนี้การศึกษาจะต้องไม่สิ้นสุดเพียงแค่นั้นในชั้นเรียน จะต้องส่งเสริมให้ทุกคนได้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา สถานศึกษามีหน้าที่เตรียมความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถ และปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีทัศนคติแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 นับเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ ได้ระบุในมาตรา 22 ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ”

การอ่านมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเจริญเติบโตเป็นพลเมืองของประเทศที่ดีมีคุณภาพ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในทุกด้าน ทำให้เกิดความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้แนวคิด ทั้งในเนื้อหาการเรียนทุกกลุ่มสาระ รวมถึงการใช้ในการดำเนินชีวิต การอ่านจึงเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับในการแสวงหาความรู้เรื่องต่าง ๆ และพัฒนาชีวิต ดังที่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (Office of the Non-formal and Informal Education) กล่าวว่า การรู้หนังสือเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน เป็นบันไดขั้นแรกของการแสวงหาความรู้อันมหาศาลในโลกนี้ และเป็น การเชื่อมโยงการสื่อสารของผู้คนต่าง ๆ ในสังคมนี้เข้าด้วยกัน องค์การยูเนสโกถือว่าการรู้หนังสือเป็นประตูสู่อิสรภาพของมนุษยชาติ เพราะการรู้หนังสือเป็นการให้อิสรภาพแก่ผู้คนทั้งหลาย เป็นอิสรภาพจากความไม่รู้ อิสรภาพจากความยากจน อิสรภาพจากความเจ็บไข้ได้ป่วย เพียงเพราะคนเหล่านั้นมีความรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อรู้หนังสือและมีโอกาสนำไปปฏิบัติแล้วก็จะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเสรีและมีชีวิตที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (Thammawitreegoon, 2012: 25)

จากการสำรวจพฤติกรรมการอ่านของคนไทยในปี 2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า คนไทยใช้เวลาอ่านมากขึ้นเฉลี่ย 80 นาทีต่อวัน สูงขึ้นเมื่อเทียบกับการสำรวจในปี 2558 ที่มีการอ่านอยู่ 66 นาทีต่อวัน และปี 2556 อ่าน 37 นาทีต่อวัน โดยวัยรุ่นอายุ 15-24 ปี เป็นกลุ่มที่มีอัตราการอ่านนานสุดอยู่ที่ 109 นาทีต่อวัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561: ออนไลน์) ผลสำรวจดังกล่าว เป็นความร่วมมือกันระหว่าง “สำนักงานอุทยานการเรียนรู้” (TK Park) กับ “สำนักงานสถิติแห่งชาติ” ซึ่งได้รายงานไว้ว่า คนไทยใช้เวลาอ่านเพิ่มมากขึ้นเป็น 80 นาทีต่อวัน ขณะที่ภาพรวมในการอ่านของคนไทยพบว่า มีการอ่านถึง 78.8% หรือคิดเป็นจำนวนประชากร 49.7 ล้านคน โดยกรุงเทพมหานคร มีคนอ่านมากที่สุดคิดเป็น 92.9% อย่างไรก็ตาม เมื่อมองไปที่ตัวเลขของกลุ่มที่ไม่อ่านพบว่า มีถึง 21.2% คิดเป็น จำนวนประชากร 13.7 ล้านคน ซึ่งให้เหตุผลของการไม่อ่านเพราะ ขอบดูทีวี ไม่ชอบอ่านหนังสือหรือไม่สนใจ อ่านไม่ออก สายตาไม่ดี ไม่มีเวลาอ่าน ชอบเล่นเกม รวมทั้งไม่มีเงินซื้อหนังสือ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561: ออนไลน์) และเมื่อจำแนกตามช่วงวัยพบว่า เด็กอายุระหว่าง 6-14 ปีมีแนวโน้มการอ่านเพิ่มขึ้น ซึ่งนั่นหมายถึงว่า การรณรงค์ส่งเสริมการอ่านในกลุ่มนี้ค่อนข้างได้ผล เมื่อไปดูในเด็กอายุ 15-24 ปี กลับพบว่า ไม่ชอบการอ่านหนังสือถึง 34.9% ขณะที่วัยผู้ใหญ่ 25-50 ปีที่ไม่ชอบอ่านหนังสือมีถึง 32.8% ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หลังการศึกษาช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงทำงานและเกษียณอายุคนกลุ่มนี้ ยังขาดนิสัยรักการอ่าน นอกจากนี้การอ่านหนังสือยังไม่สามารถถึงความสนใจคนไทยมาจากการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น จากการชมรายการทางโทรทัศน์ และฟังจากรายการวิทยุ เป็นต้น และที่สำคัญที่ขาดการชักจูง

การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการอ่าน ดังนั้นถ้าจะให้อ่านหนังสือเกิดเป็นนิสัยจำเป็นต้องมีการปลูกฝังและชักชวนให้เกิดความสนใจ โดยควรเริ่มต้นจากเด็กเล็ก เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและการปลูกฝังการรักการอ่านตั้งแต่เยาว์วัย ถึงแม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมามีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการดำเนินงานจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการอ่านมาโดยตลอด แต่สภาพปัจจุบันสังคมไทยยังไม่เป็นสังคมการอ่าน จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้น (กรมวิชาการ, 2553: 9-10)

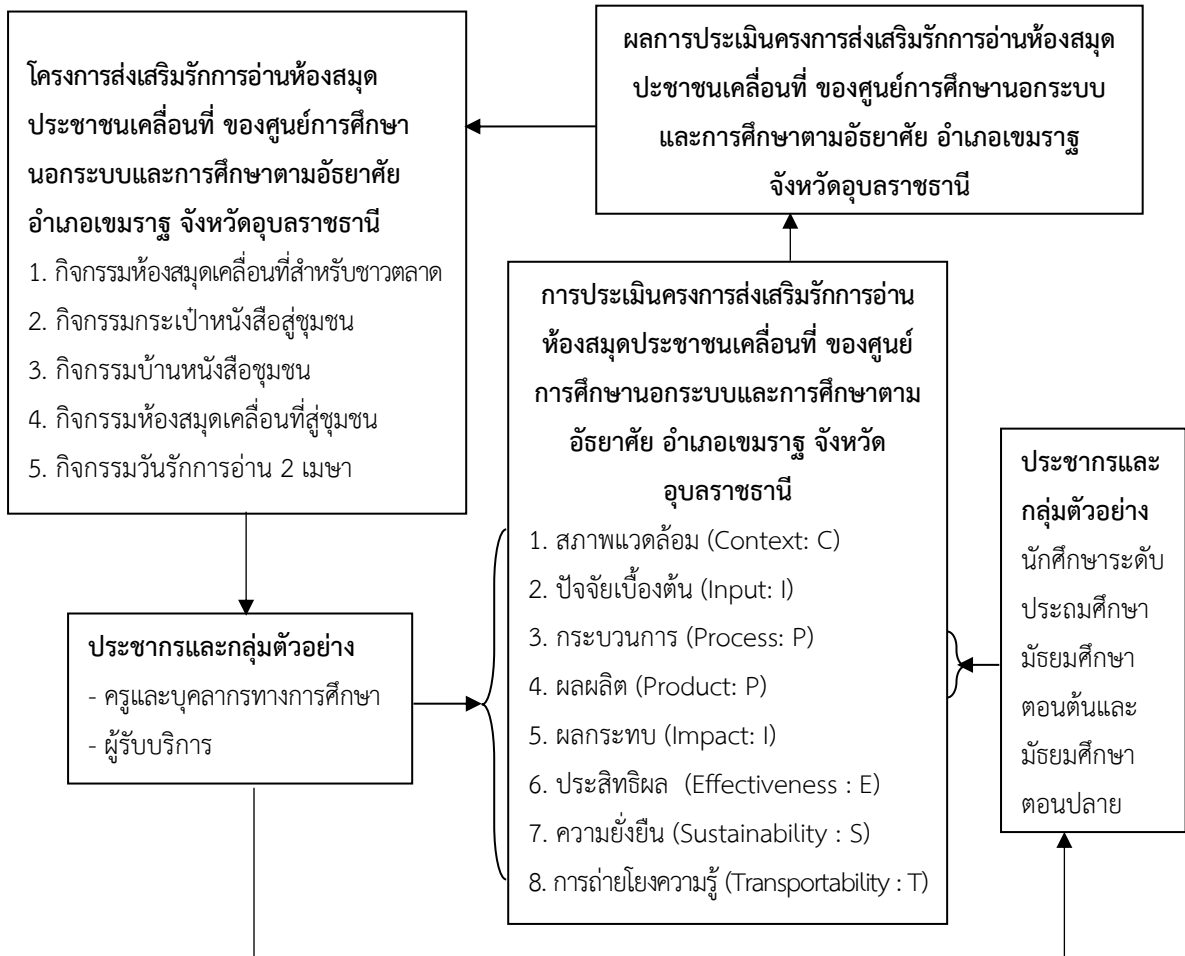
ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษานอกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ระดับ ในปีการศึกษา 2565 มีครูทั้งหมด 26 คน มีนักศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 167 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,088 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,695 คน ผู้รับบริการจำนวน 1,050 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 4,000 คน ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกกระบวนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้หลักสูตรการศึกษานอกกระบวนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากการศึกษาสภาพปัญหาในปีที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้หลัก 5 สาระการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.65 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 72.91 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็น ร้อยละ 67.18 ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ ร้อยละ 80 (ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง, 2564: 12) นอกจากนี้ผู้รับบริการมาใช้ห้องสมุดประชาชนอำเภอยะรัง คิดเป็นร้อยละ 40 ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ ร้อยละ 70 ปัญหาที่พบว่ามีมากที่สุดคือ สาระความรู้พื้นเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร โดยเฉพาะเรื่องการอ่าน เนื่องจากนักศึกษาและผู้รับบริการให้ความสำคัญกับการอ่านหนังสือน้อยมาก ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ บรรยากาศการใฝ่รู้ใฝ่เรียนยังน้อยมาก และจากการตรวจสอบสถิติการใช้บริการห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้และการยืมหนังสือไปอ่านเพิ่มเติม พบว่า สถิติการใช้บริการห้องสมุดอยู่ในระดับน้อย นักศึกษาและผู้รับบริการส่วนหนึ่งมีภาวะการอ่านไม่คล่อง นอกจากนี้อาจมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากที่บ้าน เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพรับจ้าง บางส่วนพ่อแม่หย่าร้าง ทำให้นักศึกษาขาดความอบอุ่น และมีนักศึกษาบางคนต้องไปทำงานรับจ้างในระหว่างเรียน ส่งผลให้นักศึกษาไม่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน จึงมีนิสัยไม่ชอบอ่าน ดังนั้นศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง จึงจำเป็นต้องปลูกฝังนิสัยนักศึกษาให้มีพฤติกรรมรักการอ่าน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบัน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้ประเมินจึงได้จัดทำโครงการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอยะรัง จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Mode ของ Stufflebeam (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2556: 287-289) มาประยุกต์ใช้และได้ใช้แนวคิดที่มีการขยาย Model การประเมินในส่วนของผลผลิตเพิ่ม เรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่า CIPPIEST Model ซึ่งเป็นการประเมินที่ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และส่วนของผลผลิตได้มีการขยายแนวความคิดประกอบด้วย ผลกระทบ ประสิทธิภาพ ยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ ทั้งนี้เพราะรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST เป็นรูปแบบที่มีระบบการประเมินที่ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน เพื่อประเมินความก้าวหน้า ติดตามการดำเนินงานตามแผนของโครงการที่กำหนดได้ ทำให้ทราบถึงผลของการดำเนินงาน ข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อย ของโครงการ สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เมื่อดำเนินการสิ้นสุดโครงการแล้ว จึงได้ทำการประเมินโครงการ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และตอบสนองความต้องการของนักศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ ของโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ ของศูนย์การศึกษาครอบครัวและชุมชน อําเภอยะลา จังหวัดยะลา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอําเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 26 คน นักศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2,950 คน และผู้รับบริการ จำนวน 1,050 คน รวมทั้งสิ้น 4,026 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2 คน นักศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 257 คน และผู้รับบริการ จำนวน 92 คน รวม 351 คน ได้มาโดยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan (1970: 607) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การประเมินโครงการครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 8 ด้าน คือ 1) ด้านสภาวะแวดล้อม 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) ด้านกระบวนการ 4) ด้านผลผลิต 5) ด้านผลกระทบ 6) ด้านประสิทธิผล 7) ด้านความยั่งยืน และ 8) ด้านการถ่ายโยงความรู้ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับให้ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดำเนินโครงการทั้ง 8 ด้าน

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับ 1) เพศ 2) ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวน 2 ด้าน คือ 1) ด้านกระบวนการ และความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการดำเนินโครงการ 2) ด้านผลผลิต และพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาหลังร่วมโครงการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 75 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับให้ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการและด้านผลผลิต

วิธีเก็บข้อมูลวิจัย

1. จัดทำหนังสือจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ไปให้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้ครู กศน. ตำบล ดำเนินการ ส่งไป จำนวน 94 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาทั้ง 94 ฉบับ

2. จัดทำหนังสือจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ไปให้ กศน.ตำบล 9 แห่ง ให้รวมนักศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วชี้แจงนักศึกษาตอบข้อมูลในแบบสอบถาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ซึ่งส่งไป จำนวน 257 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาทั้ง 257 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย การประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ผลดังตารางที่ 1 – 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ของครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ โดยภาพรวม

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)	4.64	.60	มากที่สุด	1
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)	4.57	.55	มากที่สุด	3
3. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)	4.52	.58	มากที่สุด	5
4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation)	4.62	.58	มากที่สุด	2
5. ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation)	4.54	.58	มากที่สุด	4
6. ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)	4.51	.56	มากที่สุด	6
7. ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)	4.47	.57	มาก	7
8. ด้านถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation)	4.40	.59	มาก	8
รวมเฉลี่ย	4.53	.58	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ของครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมาคือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.62$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการถ่ายโยงความรู้ ($\bar{X} = 4.40$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ของนักศึกษา โดยภาพรวม

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)	4.52	.59	มากที่สุด	4
การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโครงการ	4.65	.61	มากที่สุด	1
ด้านผลผลิต (Product Evaluation)	4.56	.56	มากที่สุด	3
การมีพฤติกรรมการอ่านหลังเข้าร่วมโครงการ	4.60	.57	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย	4.58	.58	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ของนักศึกษา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณารายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโครงการ ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือ การมีพฤติกรรมการอ่านหลังเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = 4.60$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.52$)

การอภิปรายผล การประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านสภาวะแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการ

อ่าน รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักศึกษา ดังที่ เข้ม ขอบกิตต์วรกุล (2560: 11) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญ เพราะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีพัฒนาการในความรู้และความคิด มองโลกที่กว้างไกล เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมการอ่านเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นและสำคัญในการดำรงชีวิตอันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองสังคมและประเทศชาติ

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และครู มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอ่านให้แก่ นักศึกษา ดังที่ เจษฎา ศรีวัฒนเมธากุล (2558: 43-49) กล่าวว่า ผู้บริหารมีนโยบายร่วมกับครูในการส่งเสริมการอ่าน จัดหาและสนับสนุนหนังสือที่มีคุณค่าให้แก่ผู้เรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้แก่ผู้เรียน ครูแสวงหาความรู้ เทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก วิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้ นักศึกษาและผู้บริการเกิดความสนใจในการอ่าน ตระหนักในความสำคัญของการอ่าน ด้วยกิจกรรมที่เข้าใจ จูงใจ กระตุ้นให้อยากรู้ อยากเห็น สร้างบรรยากาศการอ่านในบ้าน ในศูนย์และในสังคม บูรณาการการอ่านเข้าไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกสาระการเรียนรู้ เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน เพื่อพัฒนาการอ่านจนเป็นนิสัย ดังที่ เจษฎา ศรีวัฒนเมธากุล (2558: 28) กล่าวว่า วิธีการจัดกิจกรรมควรให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมกับกิจกรรมโดยตรง โดยให้อ่านหนังสือเองหรือครูมีส่วนช่วยในการแนะนำหนังสือให้อ่าน แล้วให้ตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน ส่วนด้านกระบวนการของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก การอ่านเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนให้เกิดจนเป็นพฤติกรรมได้ ซึ่งถ้าได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ อ่านออก อ่านได้ อ่านได้เร็ว เข้าใจความหมายในเนื้อหาที่อ่านและสามารถสรุปประเด็นสำคัญของเนื้อหาและนำมาใช้กับตนเองได้ ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคม (กรมวิชาการ, 2546 ข: 313)

4. ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก การสร้างแรงจูงใจด้านการอ่านให้กับนักศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ศูนย์จึงได้ส่งเสริมในด้านนี้ก่อนการกำหนดหลักสูตร ดังที่ แกมเบรล (Gambrell, 2011: 141) กล่าวว่า ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจในการอ่านเมื่อบรรยากาศในห้องเรียนมีการกระตุ้นและสะท้อนให้เห็นคุณค่า/ความสำคัญของการอ่าน การให้รางวัลเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ส่งผลต่อความสนใจในการอ่าน ส่วนด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการอ่าน เนื่องในปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ 2546 โดยให้โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และชุมชนร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทั้งในโรงเรียนและศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรมวิชาการ, 2546 ข: 15) ส่วนพฤติกรรมการอ่านหลังเข้าร่วมโครงการของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนเกิดจากปัจจัยที่ส่งเสริม คือ สถานที่ สิ่งแวดล้อม เพื่อน บรรยากาศการอ่าน อุปกรณ์วัสดุ สื่อมีความแปลกใหม่ และการกระตุ้นจากผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมอ่านของนักศึกษา

5. ด้านผลกระทบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ซึ่งวิธีการสร้างนิสัยการอ่านที่ครูสามารถทำได้ ได้แก่ ใช้วิธีวิเคราะห์และทำความเข้าใจในนิสัยส่วนตัวของกลุ่มเป้าหมาย ใช้กระบวนการสร้างความสนใจให้มีความคุ้นเคยกับหนังสือและอยากรู้อยากเห็นในเนื้อหาสาระที่มีอยู่ในหนังสือ ปรับทัศนคติต่อการอ่านให้มีความเข้าใจเห็นคุณค่าและมีความรู้สึกที่ดีต่อการอ่าน ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน จัดให้มีสื่อการอ่านที่หลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหาสาระของสื่อ

6. ด้านประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารและครูมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่าน ทั้งในด้านการกำหนดนโยบายส่งเสริมการอ่าน ส่งเสริมและปรับปรุงวิธีการสอนของครูภาษาไทย มีการประเมินผลครูภาษาไทยในการนำแนวทางการส่งเสริมการรู้การอ่านไปใช้และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดแนวทางแก้ไขในการปรับปรุงครูภาษาไทยและการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป สนับสนุนงบประมาณที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนเป็นต้น

7. ด้านความยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ส่งเสริมเจตคติต่อการอ่านในเวลาว่างให้แก่นักศึกษาและผู้รับบริการ และสร้างแรงจูงใจในการอ่าน เพื่อให้เกิดความมั่นใจและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของตนเองได้

8. ด้านการถ่ายโอนความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เป็นกิจกรรมมุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากรู้ อยากอ่าน จนสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย และอ่านอย่างต่อเนื่องเป็นนิสัย และต้องจัดกิจกรรมการอ่านเป็นกิจกรรมเสริมนอกเหนือเวลาเรียนทั้งที่บ้าน และชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนอ่านได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา

ข้อสรุป

1. ด้านสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การจัดทำโครงการต้องดำเนินการตามนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านให้กับนักศึกษาทั้งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และจะทำให้นักศึกษาและผู้บริการเกิดทักษะการอ่าน เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการอ่าน เป็นการสร้างเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอ่านของนักศึกษา

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) โครงการมีการวางแผนนโยบายการดำเนินการไว้ในแผนหรือปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับทราบโดยทั่วกัน สถานที่จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สื่อ ระยะเวลา บุคลากรที่รับผิดชอบ มีความเหมาะสมและเพียงพอ

3. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) โครงการมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจให้บุคลากรครูทุกคนได้รับทราบบทบาทหน้าที่ การจัดเตรียมด้านอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพียงพอและเหมาะสมในดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เมื่อพบปัญหาคณะกรรมการจะดำเนินการด้วยวิธีที่เหมาะสม ผู้รับผิดชอบโครงการดำเนินการนิเทศติดตาม ให้คำแนะนำช่วยเหลือและประเมินผลการดำเนินโครงการอย่างสม่ำเสมอ และมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการอย่างทั่วถึง ส่วนกิจกรรมที่นักศึกษามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ กิจกรรม 2 เม.ย.วันรักการอ่าน กิจกรรมบ้านหนังสือชุมชน และกิจกรรมกระเป๋าหนังสือชุมชน

4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ครูให้ความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการอ่าน ส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้นและมีความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการอ่านหนังสือ มีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนพฤติกรรมการอ่านหลังเข้าร่วมโครงการของนักศึกษาพบว่า ชอบอ่านทุกที่แล้วแต่สะดวก อ่านหนังสือจากคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตมากที่สุด อ่านทุกคำไม่ว่าจะอ่านอะไร เพราะคิดว่าอ่านแล้วได้ใช้ประโยชน์เสมอ

5. ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ครูใช้และจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการอ่านของนักศึกษามากขึ้น นักศึกษามีวินัยในตนเองและต่อสังคม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกาลเทศะ

6. ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ทักษะการอ่านและการเขียนของนักศึกษามีการพัฒนาเพิ่มขึ้น สถิติการใช้ห้องสมุดหรือแหล่งเรียนรู้ของนักศึกษาและผู้รับบริการเพิ่มขึ้น นักศึกษาและผู้รับบริการใช้เวลาว่างในกิจกรรมการอ่านมากขึ้นและมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ

7. ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ เขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบของโครงการส่งเสริมรักการอ่าน โดยผู้ปกครองให้ร่วมมือสนับสนุนและ ส่งเสริมการอ่านของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสมกับการพัฒนาพฤติกรรมรักการอ่านของ นักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

8. ด้านการถ่ายโอนความรู้ (Transportability Evaluation) นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการฯ ไป เชื่อมโยงสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำหนังสือมาอ่านให้รุ่นพี่หรือน้อง เพื่อน ครู และผู้ปกครองฟังได้ ควรมีการขยาย ผลโครงการไปยังแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้เคียงในชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลนันท์ บุญกล้า. (2559). การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรมวิชาการ. (2553). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กรมวิชาการ. (2546). แนวทางจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข.
- เข้ม ขอบกิตติ์วรกุล. (2560). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจษฎา ศรีวิวัฒนเมธากุล. (2558). ภาพสะท้อนสังคมผ่านวรรณกรรมจริยธรรมท้องถิ่นใต้เรื่อง ภาษิตลุงสอนหลาน : การใช้ “อย่า” และ “อบายมุข” สู่จริยธรรมการปฏิบัติ. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 และระดับนานาชาติครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี “นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาสังคม” เล่มที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2556). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขมราฐ. (2564). รายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2564. อุบลราชธานี: ศูนย์การศึกษานอกระบบฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). ผลสำรวจการอ่านของประชากร. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2564, จาก : <https://www.marketingoops.com/reports/read-thai-people/>
- Gambrell, L. B. (2011). Seven Rules Of Engagement: What's Most Important to Know About Motivation to Read. *The Reading Teacher*. 65(3).
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1976). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Thammawitreegoon, A. (2012). *Decade of Literacy of the United Nations*. Lifelong Education Journal, 1(1), 1. (In Thai).